

Børneinterview

– tre metoder til samtaler med børn

dcum.

Dansk Center for Undervisningsmiljø · Danish Centre of Educational Environment
www.dcum.dk · dcum@dcum.dk · tlf. +45 722 654 00
Blommevej 40 · DK - 8930 Randers NØ

Introduktion

Børneinterview er et værktøj, der beskriver, hvordan I kan forberede og gennemføre interview med børn. I kan bruge børneinterview som et led i jeres kortlægning af børnemiljøet, da I gennem interviewene får viden om børnenes opfattelser af og oplevelser i hverdagen.

Forberedelse af børneinterview

Inden I går i gang med at interviewe, er det nødvendigt at forberede forløbet. Forberedelsen er især vigtig, hvis I er flere om at interviewe en gruppe børn, og I efterfølgende skal bearbejde svarene sammen.

Interviewdesignet

Et interviewdesign er en skabelon, der laves som forberedelse til det interview eller den interviewrække, som I vil gennemføre. Interviewdesignet fungerer som hjælp til at få fastlagt en procedure for hvor, hvornår, hvordan og hvorfor I interviewer. Første skridt er at vælge et tema, som er relevant for jer at undersøge. Det kan være, at jeres arbejde med børnemiljøet har vist, at der er et område, som I skal have undersøgt nærmere.

Interviewform

I må på forhånd vælge om I vil interviewe børnene enkeltvis, parvis eller i en mindre gruppe. Nogle børn synes, det er sjovt og spændende at blive interviewet enkeltvis. Det giver mulighed for enetid med en voksen. Ulempen kan være, at barnet ikke i samme grad som ved et gruppeinterview bliver bevidst om, at der er forskellige måder at tænke på, fordi de ikke kommer til at høre deres kammeraters tanker og meninger. En fordel ved gruppeinterview kan være, at det for nogle børn giver tryghed, mens ulempen kan være, at de mere stille børn ikke får sagt så meget. I gruppeinterview skal I være opmærksomme på, at børnene let kommer til at glide ind i deres vantede roller.

Sted

Den sammenhæng en samtale foregår i, indvirker på børns hukommelse, derfor bør I overveje jeres valg af de fysiske rammer for interviewet. Det kan virke forstyrrende og utrygt for barnet, hvis man er i et rum, som barnet ikke kender særlig godt. Så kan barnet let blive distraheret af detaljer ved rummet eller ukendte lyde. Det er også vigtigt, at interviewet bliver gennemført et sted, hvor der hverken er telefoner eller andre børn, der forstyrrer.

Hvor længe

En samtale på en halv til en hel time vil være passende for børn fra ca. 4-års-alderen. Så er der tid til en pause, barnet kan lave en tegning, gå på toilettet eller andet. Bliver barnet træt og ønsker at afslutte samtalen er det helt i orden, for det er vigtigt, at interviewet er lystbetonet for barnet.

Tidspunkt

Interviewet skal ske på et tidspunkt, hvor både barnet og den voksne er oplagte. Det bør ikke foregå på et tidspunkt, hvor barnet fx skulle have været til noget, det havde glædet sig til, for så vil en stor del af motivationen forsvinde.

Typer af spørgsmål

I kan skelne mellem åbne og lukkede spørgsmål. Det kendetegnende ved åbne spørgsmål er, at de skal opfordre barnet til at fortælle spontant. Det giver barnet mulighed for selv at vælge, hvad det ønsker at fortælle. Det er en god ide at bruge den imperative spørgeform: "fortæll!" Så lægger I op til, at svaret bliver fortællende eller beskrivende. De lukkede spørgsmål derimod lukker for videre kommunikation. De lægger op til ja eller nej svar fx "har du det godt i børnehaven?" I kan bruge lukkede spørgsmål som støtte, når I interviewer de yngste børn, men ved de ældre kan I komme til at styre barnet mod bestemte svar, og så får I ikke indfanget det, som virkelig betyder noget.

I kan også skelne mellem emotionelle, kognitive eller tryllespørgsmål. De emotionelle retter sig mod følelserne og kan lyde sådan: "Hvordan oplever du det, når du ikke må være med i legen?" De kognitive er rettet mod fakta og kan derfor være: "Hvad gør du, når du ikke må være med i legen?" Tryllespørgsmålene kan give en ny vinkel på barnets svar, for når man tryller, behøver man ikke tage hensyn til, om ting er mulige eller ej fx: "Hvis du fik en tryllestav og kunne trylle en hel dag i børnehaven, hvordan ville din dag så være?"

Tre metoder til børneinterview

Børn i dagtilbud har forskellig alder og modenhed, og det er derfor nødvendigt at have forskellige interviewmetoder at vælge imellem. Her præsenteres tre forskellige metoder til børneinterview:

1. Halvstrukturerede interview
2. Åbne interview
3. Situationssamtaler med fokus.

Den første metode er mest velegnet til de ældste børnehavebørn, SFO- og fritidshjemsbørn, mens de to sidste metoder er velegnede til mindre børn, som dog skal have et vist ordforråd. Der vil selvfølgelig være forskel på samtalerens indhold og form, fordi børns sproglige og kognitive kompetencer er forskellige afhængig af alder og modenhed.

1. Halvstrukturerede interview

Ved det halvstrukturerede interview stiller den voksne spørgsmål til barnet/børnene ud fra et fastlagt tema. Metoden er mest velegnet til de ældste børnehavebørn, SFO- og fritidshjemsbørn.

Spørgeguide

Inden I går i gang med at interviewe, skal I have lavet en spørgeguide. En spørgeguide består af spørgsmål, der fungerer som støttepunkter for samtalerens forløb. Spørgsmålene bør tænkes i et logisk forløb. Det er vigtigt, at spørgsmålene ikke er værdiladede og ledende.

Når I udarbejder jeres spørgeguide, bør I gøre jer overvejelser omkring antallet af spørgsmål. Det skal være overkommeligt at systematisere og tolke det datamateriale, der fremkommer.

Undervejs i interviewet skal der være plads til, at snakken formes af børnenes interesser og svar. Spørgeguiden må altså ikke være så fastlåst, at den ikke kan fraviges og ændres undervejs, det

er derfor interviewformen kaldes halvstruktureret.

For at få børnene til at fokusere og give dem reel mulighed for at svare, er det en god idé først at spørge om noget konkret og derefter noget generelt.

Interviewsituationen

Før interviewet gør I kort og præcist rede for, hvad I vil snakke med børnene om, og hvordan I har tænkt jer at gøre det.

Fortæl børnene hvorfor og i hvilken sammenhæng, de skal interviewes. Intervieweren skal i samtalen anerkende, at det er barnet, der er ekspert i sit hverdagsliv, og at der ikke findes rigtige eller forkerte svar. Barnet skal kunne udtale sig uden tanke for, hvad intervieweren gerne vil have, at barnet siger. Ved gruppeinterview er det vigtigt, at den voksne sørger for, at alle får mulighed for at komme til orde. Børnene skal ikke tvinges til at svare, og det skal være tilladt at melde sig ud af interviewet undervejs.

Det er interviewerens opgave at følge børnene i snakken og spørge ind til de synspunkter, der fremkommer. Vil man gerne have noget uddybet, kan det være en idé at gentage de sidste ord fra den sætning, der lige er blevet sagt. Det opfordrer til mere snak om det samme, uden at der stilles ledende spørgsmål.

Systematisering af datamaterialet

Når I har foretaget det antal interview, som I har planlagt, kan fortolkningen af datamaterialet begynde. Skrevne notater og samtaler på bånd grupperes, så I kan danne jer et overblik over børnenes udsagn. For at minimere udskrivningsarbejdet kan det være en god idé at udvælge de dele af den bandede samtale, I vurderer som mest sigende.

Brug i første omgang de spørgsmål, I har stillet børnene, til at systematisere materialet. Hvad svarede børnene på henholdsvis spørgsmål 1, spørgsmål 2 osv.

Næste skridt er at finde nogle kategorier, der dækker børnenes svar. Det vil sige, at I grupperer børnenes udsagn ud fra, hvad de siger noget om. I denne proces fortolker I børnenes udsagn og finder sigende overskrifter til de forskellige kategorier. Antallet af kategorier bliver på denne måde bestemt af variationen i børnenes svar.

Eksempel på systematisering af datamateriale fra et interview om venskaber: *Hvad er en god ven?*

Kategori 1: laver noget sammen	Kategori 2: fællesskab	Kategori 3: følelsesmæssig samhørighed	Kategori 4: ...
En der er god at lege med	En der spørger, om jeg vil være med	En der trøster mig, når jeg er ked af det	
En der gider spille fodbold	En jeg også leger med derhjemme	En jeg kender godt	
En der er god til at danse disco	En jeg må låne ting af	En der hjælper mig med at vinke farvel til mor	

Når I har skabt et systematisk overblik over de udvalgte interviewdata, kan I tolke videre på børnenes svar og eventuelt lave forslag til handlingstiltag.

Gode råd

- Lav et interviewdesign
- Vær åben og lyttende
- Lav om muligt mange interview – det er lærerigt, og man kan få mange informationer om børns opfattelser og oplevelser af deres hverdagsliv
- Husk ved børneinddragelse i tolkning af datamaterialet efterfølgende at fortælle børnene, hvad der kom ud af deres deltagelse.

2. Åbne interview

Åbne interview med børn er en metode, der sigter mod at indhente narrativ viden via børns fortællinger om deres erfarede liv og hverdag. Metoden er velegnet til de fleste aldersgrupper i dagtilbud, dog ikke til de mindste børn uden sprog.

Den voksne starter med at formulere indgangssætninger, som skal anspore barnet/børnene til at fortælle videre. Indgangssætningerne skal tage afsæt i det tema, som I ønsker viden om.

Indgangssætninger kan starte med "Fortæl om ...". Fx fortæl om en god leg, du har leget her i børnehaven...

Som indledning til selve interviewet fortæller den voksne, hvad det går ud på. Det er vigtigt, at barnet får lov til at udfolde sin fortælling på egne præmisser, det vil sige, at der ikke må tolkes undervejs. Det anbefales, at fortællingerne optages på bånd. Det kan være nødvendigt de første gange at udskrive båndene (næsten) ordret for at opøve rutine. Senere kan I måske nøjes med at nedskrive noter undervejs, samtidig med at I hører den bandede samtale.

Fortællingen skal, efter den er udskrevet, stå i så nøgtern en gengivelse som muligt, for det er de vigtige elementer i fortællingen og den fremadskridende handling og mening, der skal tolkes.

Når fortællingen skal tolkes ud fra et børneperspektiv, kan man spørge:

- Hvilke meddelelser giver barnet om det gode børnemiljø?
- Hvad, hvem og hvilke personer og situationer betones som vigtige og betydningsbærende i den forbindelse?

I kan systematisere jeres data som foreslået under halvstrukturerede interview

3. Situationssamtaler med fokus

Situationssamtaler med fokus adskiller sig fra de øvrige interviewmetoder ved, at der ikke er så stram en struktur omkring samtalen, fordi samtalen udfolder sig i og omkring hverdagssituationer. Situationssamtaler er velegnede til mindre børn - som dog har et sprog - fordi de foregår i og omkring konkrete hverdagssituationer, der har betydning for børnene. Der vil selvfølgelig være forskel på samtalerens indhold og form, afhængig af barnets alder og modenhed.

Situationssamtaler med fokus kan i sin enkelhed opfattes som hverdagssamtaler, der føres i det samvær, man i forvejen har med børnene. Forskellen til gængse hverdagssamtaler er, at den voksne målrettet søger information, der knytter sig til et bestemt tema.

Hvis den voksne fokuserer på et bestemt tema og efterfølgende nedskriver samtalen som en konkret oplevet historie, kan beskrivelsen bruges i det videre arbejde med børnemiljøet.

Rammer omkring interview

For at gøre stemningen afslappet og for at give børnene mere lyst til at fortælle kan man prøve at finde utraditionelle rammer for interview eller samtaler.

Gående interview

Et alternativ til det traditionelle interview, hvor barn og voksen sidder overfor hinanden, er et interview, hvor man interviewer barnet gående. Børnene kan opleve en sådan interviewform mere afslappet, og det at gå rundt i dets "eget" område kan få barnet til at føle sig på hjemmebane. Intervieweren afgiver i denne form en del af sin magt og giver på den måde barnet mulighed for at definere en del af interviewets dagsorden.

Det gode ved metoden er, at bevægelserne rundt i huset eller i området ofte afføder nye fortællinger. Den sanselige oplevelse af at være de forskellige steder vækker erindringer om konkrete oplevelser og erfaringer. Børnene kan pludselig komme i tanke om oplevelser, de ellers ikke ville have tænkt på. Det er sådan, at vores hukommelse er knyttet til det visuelle og sanselige, og derfor bliver den stimuleret gennem de kropslige påvirkninger, der foregår under et gående interview. Resultatet kan for mange børn være mere beskrivende og detaljeret end gennem traditionelt interview.

Denne interviewform udfordrer det tekniske udstyr, for når en optager bæres rundt, så kan blæst, raslen fra flyverdragt og andet gøre det svært efterfølgende at høre børnenes svar. En anden udfordring er de øvrige børns nysgerrighed, der kan resultere i forstyrrende indblanden.¹

Besøg af dronningen

I kan vælge at gøre jeres interview til noget særligt ved at vælge en bestemt ramme omkring det. For eksempel kan den udvalgte børnegruppe inden interviewet have modtaget et brev, hvori der står, at dronningen gerne vil komme på besøg for at høre, hvordan det er at gå i børnehave. En ansat fx en voksen, som den pågældende gruppe ikke har som fast voksen, klæder sig fint ud. Under interviewet kan børnene være klædt særligt ud til oplevelsen og på den måde få noget sjovt ud af det.

Rammen kan selvfølgelig være alt fra en fræk pirat til en klovn fra det cirkus, der besøger byen. Fordelen ved denne metode er, at børnene måske vil sætte flere ord på ting, som de ellers synes er helt naturlige for deres børnehaveliv og kendte for interviewerens og derfor overflødige at nævne. Det vil sige, at den interviewer, som børnene ikke kender så godt, ofte kan få mere ud af børnenes udsagn.

Fotobaserede interview

¹ Afsnittet er baseret på Jan Kampmann m.fl.: *Erfaringer med børneinterview i forskningssammenhæng*, 2009.

Fotos kan fungere som støtte til det egentlige interview og kan vække engagement hos børnene. Giv børnene en afgrænset opgave fx: Tag billeder af de to steder, du bedst kan lide at lege i børnehaven. Lad så børnene tage billeder og print billederne ud eller få dem fremkaldt. Billederne kan nu danne udgangspunkt for et interview. Erfaringer viser, at børn ofte deltager interesseret i både at tage billeder og i de efterfølgende interview, hvor de fleste gerne fortæller om deres oplevelser de fotograferede steder. Samtidig oplever mange, at børnene i kraft af, at det er deres egne fotos, der er omdrejningspunkt, til en vis grad påtager sig at styre interviewet og viser initiativ.²

Tegneinterview

Bed som optakt børnene lave en tegning af en oplevelse, de fx har haft med drilleri, hvis det er det emne, I vil vide noget om. Man kan enten interviewe børnene, imens de tegner, eller når de har færdiggjort deres tegning. I begge tilfælde kan tegningen fungere som en form for støtteforanstaltning eller "ice-breaker", som man kan starte interviewet ud fra. Tegningen er ikke det primære produkt, det er derimod børnenes fortællinger, som udspringer af tegningerne. Ud fra sin interviewguide kan man også komme ind på andre episoder. Tegning er en kendt aktivitet, som de fleste børn kan lide, og derfor kan de fleste deltage. Samtidig kan børnene blive ret optagede af at producere tegninger, der gengiver deres oplevelse. Dog kan nogle børn blive så optagede, at de ser tegningen som det vigtigste produkt og synes, interviewerens spørgsmål er forstyrrende.³

2 Afsnittet er baseret på Jan Kampmann m.fl.: *Erfaringer med børneinterview i forskningssammenhæng*, 2009.

3 Afsnittet er baseret på Jan Kampmann m.fl.: *Erfaringer med børneinterview i forskningssammenhæng*, 2009.